

The illustration is a stylized, blocky representation of a city street. In the background, a large, ornate cathedral with multiple spires and Gothic-style windows is visible against a bright orange sky. The foreground shows a street with a dark blue wall on the left, a red wall on the right, and a teal wall with a white lattice pattern in the middle. A street lamp with a purple glow hangs from the top. A sign on the red wall features a white, round, smiling character with a blue background. A window on the red wall has red and white curtains. The overall style is graphic and modern.

Édouard Louis
Zhroucení

překlad Sára Vybíralová

Zhroucení

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Édouard Louis

Zhroucení – e-kniha

Copyright © Paseka, 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Zhroucení

Édouard Louis
Zhroucení

Nakladatelství Paseka

Přeložila Sára Vybíralová

L'EFFONDREMENT

Copyright © Édouard Louis, 2024

All rights reserved

Translation © Sára Vybíralová, 2026

ISBN v tištěné verzi 978-80-7637-595-6

ISBN e-knihy 978-80-7637-731-8 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7637-732-5 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7637-733-2 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

Když jsem se dozvěděl o smrti svého bratra, nepocítil jsem nic: ani smutek, ani zoufalství, ani radost, ani potěšení. Přijal jsem tu zprávu, jako přijímáme informace o počasí nebo jako posloucháme vyprávění o odpoledni stráveném v supermarketu. Už skoro deset let jsem ho neviděl. Nechtěl jsem ho vidět. Matka se mě sem tam snažila přemluvit, váhavě, jako by se bála, že se mě dotkne nebo vyvolá konflikt:

„Víš, s tím bráchou, možná bys mu měl dát šanci... myslím, že by ho to potěšilo. Hodně o tobě mluví...“

Pokaždé jsem rozhovor rázně utnul, tak surově, až jsem se nepoznával, v jiné situaci bych si tak jednat netroufl; prohlásil jsem, že o něm už nechci slyšet, že moje rozhodnutí je nezvratné; obvykle to pak zkusila ještě jednou, jinak:

„Já mu ale říkala: Jestli se s mladším bráchou potkáš, hlavně ho nesmíš otravovat s minulostí a s tím, co mezi váma bylo. Necháš ho bejt. A on mi to odpřisáhnul. Přísahal, že o minulosti mluvit nebude...“

Když jsem neodpovídal, postupně ztichla, sklopila oči a pak přešla s přehnaným nadšením nápadně hlasitě na jiné téma, chápal jsem, že tak mluví, aby skryla rozpaky způsobené nevydařeným pokusem o smíření a mou náhlou agresivní reakcí – mrzí mě, že jsem jí tu bolest způsoboval, možná jsem měl vynaložit víc snahy, ale možná že to, co teď říkám, mohu říct právě jen proto, že už je pozdě, možná že doopravdy, upřímně litovat můžeme, teprve když už je pozdě, nevím.

O jeho smrti jsem se dověděl jednoho úterý, několik minut po probuzení. Byl šedivý, chladný den, sražená vlhkost zamlžovala nebe za oknem; četl jsem si a na telefonu jsem si všiml, že mi matka několikrát volala; bylo ještě brzy, nechtělo se mi mluvit; zavolala znovu, pak znovu a ještě

jednou, a v tu chvíli jsem začal tušit, že se děje něco zlého, nebo rozhodně důležitého – byl to jen vágní dojem, nejasný instinkt, bez jazyka, beze slov. Když se na displeji objevilo jméno mého dalšího, mladšího bratra, věděl jsem už s jistotou, že se odehrálo něco nenormálního.

Pomyslel jsem na nehodu, na smrt – a měl jsem pravdu.

Zvedl jsem telefon; matka plakala. Říkala, že se ho v nemocnici chystají odpojit – jeho, mého bratra –, že už ho při životě udržuje jen přístroj; jen díky přístroji mu v mrtvém těle bilo srdce.

Předchozího dne ho žena, s níž byl posledních několik let ve vztahu, našla ležet v bezvědomí na podlaze bytu, jako zvíře v agónii, jako dobytek. Jeho tělo se válelo na zemi, protože mu srdce přestalo bít. Když ho pak převezli do nemocnice, lékaři konstatovali, že mu přestala fungovat i játra; a ledviny, ledviny byly příliš slabé, neschopné plnit funkci, kterou měly zastávat. Orgány už mu vypovídaly službu několik let, příliš rychle, v předcházejících měsících jel mnohokrát na pohotovost

a do různých nemocnic a teď už nebyla naděje, toto zhroucení už bylo poslední. Lékaři matce řekli, že kvůli srdečnímu selhání zůstal bratrův mozek několik minut bez kyslíku a poškodil se, jako by se na několika místech vypnul, jako kdybychom postupně, jednu po druhé, pozhasínali různé místnosti v bytě nebo jako by se jeho mozek stáhl do sebe, nenávratně se smrštil.

I kdyby přežil, říkali lékaři, i kdyby přežil, už by po probuzení nemohl chodit ani mluvit. Muž, který s matkou mluvil a vše jí vysvětloval, dodal, že to není všechno, že kromě všech těch problémů u něj objevili závažnou rakovinu žaludku, abnormálně rozvinutou, šířící se rakovinové buňky, cosi, co mu kupodivu nikdy dřív nediagnostikovali.

Matka mi do telefonu vylíčila, že bratrova tvář je na lůžku resuscitačního oddělení fialová, nadmutá; bratr byl technicky mrtvý, nemocnice se ho mohla snažit ještě nějakou dobu udržovat naživu, ale už nebylo pochyb, že je konec, matka mi volala, aby mi sdělila, že se chystá dát lékařskému týmu svolení, aby přístroj odpojili. Bratr

byl mrtvý, ale jedině ona měla právo nechat ho zemřít. Bylo mu třicet osm let.

*Byl mrtvý, ale jedině ona měla právo nechat
ho zemřít. Bylo mu třicet osm let.*

*Byl mrtvý, ale jedině ona měla právo nechat
ho zemřít. Bylo mu třicet osm let.*

FAKT ČÍSLO 1

Jednoho večera, dlouho před svým zhroucením, se můj bratr pokusil vynořit nad hladinu.

Vrátil se.

Bylo mu sotva přes dvacet, ale odešel už před několika měsíci, a když se jeho tělo tehdy objevilo před námi, už jsme ho neznali.

Zjevil se uprostřed místnosti, kde jsme večeřeli u zapnuté televize, otec držel v ruce ovladač, matka nabírala jídlo, a on s pohledem upřeným k zemi řekl:

„Tak jo. Něco mám.“

Ticho.

Bratr zopakoval: „Něco mám“ a s těmi slovy vytáhl z kapsy poloprůsvitný list voskovaného papíru; na jedné ze stran toho listu, matného i lesklého současně, byly nějaké nápisy, které

jsem nedokázal přečíst. Podíval se na papír ve své ruce, pak na nás, pak znovu na papír a konečně, po dlouhé chvíli, nám oznámil, že našel práci u řezníka v nejbližším velkém městě. Rozvinul to: před několika dny do toho řeznictví vešel skoro náhodou, seznámil se s majitelem a okamžitě mu padl do oka, natolik, že když ten pochopil, že bratr hledá práci, nabídl mu zaměstnání, ačkoli ho pořádně neznal.

Bratr nám řekl, že se brzy začne učit novému řemeslu, které má velmi specifické techniky, umění, které neovládá každý, ale on ho ovládne. Bude mít něco, co jen tak někdo nemá, to zdůrazňoval, bude umět bourat maso, proměnit mrtvé zvířecí tělo v libový kousek, nad nímž se všem, kdo půjdou kolem výlohy řeznictví, budou sbíhat sliny, bude z mrtvého těla umět získat ty nejlepší části, to nikdo neumí, ale on ano, on se to naučí, to nám říkal, a jednou bude mít dokonce vlastní firmu a vlastní řeznictví – už se nedokázal ovládat, mluvil překotně –, otevře si své vlastní řeznictví, a až přijde jeho čas, i on předá ony mimořádné

dovednosti dalším, bude jmenován a uznán nejlepším pracovníkem ve Francii a dostane za to trofej, možná ho budou zvat do jiných zemí, aby svému umění učil další lidi, kdo ví, bude cestovat, to všechno nám říkal. Bratr odjakživa jevil tento sklon chtít všechno, dovedl mít jen velké sny, malé nikdy, nikdy neměl malé sny, jaké si většina lidí vytváří dennodenně, bydlet v rodinném domku, koupit si auto na nedělní výlety, ne, on dokázal snít jen o slávě, a já myslím, že právě rozměr jeho snů a kontrast mezi jejich nesmírností a všemi těmi nemožnostmi, které utvářely jeho život, bídou, chudobou, severem Francie, jeho osudem, právě všechny tyto protiklady ho učinily tak nešťastným.

Můj bratr byl nemocný svými sny.

Bylo mi teprve třináct, ale když se s tím papírem v ruce objevil v kuchyni, pochopil jsem, že se přišel pomstít za to, co si o něm můj otec a ostatní myslí.

Věděl, že je v našem okolí vnímán jako lůzr – to slovo se v souvislosti s ním často skloňovalo,

protože neměl práci a dosud ji ani pořádně nehledal, protože už zažil oplétačky s policií a se zákonem, až moc na dvacetiletého kluka, protože bral drogy; bratr věděl, co o něm druzí v jeho nepřítomnosti říkají, a toho večera, kdy se vrátil, jsem i ve svém věku viděl a chápal, že ten příslib budoucnosti používá jako způsob, jak jim ukázat, že se v něm spletli.

Podal ten kus papíru otci a otec si ho vzal. V tu chvíli už všem včetně mě došlo, že je to jeden z těch kusů nepropustného papíru, do jakých řezníci balí maso. Otec papír několik vteřin zkoumal se svraštělým obočím a pak ho beze slova vrátil bratrovi. Bratr si ho vzal zpátky, nechápal, proč otec nereaguje, proč mlčí, proč ta prázdnota po tak zásadním oznámení, a do toho ticha, spolu s nímž se protahovalo i nepochopení, se otec dlouze a hlasitě rozchechtal.

Zasmál se dlouhým, přerývaným smíchem, který naplnil celou místnost, a řekl, vzpomínám si, ještě cítím svou přítomnost uprostřed kuchyně, teplo v obličejí, řekl: Děláš si ze mě prdel, nebo co?

Myslíš, že uvěřím lůzrovi jako ty, kterej v životě nic nedokázal? Takový nule? Myslíš, že ti uvěřím, protožeš mi dones cár papíru, jakej může donést každej? Máš mě snad za úplnýho vola, nebo co? Myslíš, že jsem takovej debil, že nepoznám kus papíru, kterej může kdokoli někde sebrat, od pracovní smlouvy? Koukej padat – a otočil se k televizní obrazovce. Dál sledoval pořad jakoby nic, jako by se bratr nikdy neobjevil.

Už nevím, jak bratr reagoval. Nevím, jestli protestoval, jestli křičel a hájil se, nebo se sklopenou hlavou prostě jen mlčky upíral oči na ten kus papíru ve své ruce.

Otec se mýlil. V den, kdy nám to přišel oznámit, jsme si tím jistí být nemohli, ale dnes už to víme, bratr říkal pravdu, o týden později v tom řeznictví začal pracovat – brzy ho, pravda, vyhodili kvůli problémům s alkoholem a opakovaným pozdním příchodům, ale to už je jiný příběh, toho večera nelhal.

Vzpomínám si: mlčky – myslím – vyšel z domu. Nevěděli jsme, kam šel. O hodinu později zavolal naší matce. Plakal. Řekl jí, že leží na kolejích, čeká, až ho přejezdí vlak, chce zemřít. Říkal matce, ať dobře poslouchá ticho kolem něj, bylo to ticho venkovské přírody kolem železnice, ticho nočních stromů, vlhké půdy. Myslel si, že ho podpoří, že bude na jeho straně, často na něj byla méně přísná než otec, ale ona během jeho proslovu neřekla ani slovo a otec se zase dal do smíchu, *Haha, a teď sebevražda, to nám ještě scházelo, no tak hezkou sebevraždu, čau.*

A položili to.

Později bude bratr vyprávět, že po této události už jeho život nikdy nebyl jako dřív. Bude říkat, že ta scéna s papírem z řeznictví představovala další etapu jeho Zranění, a tedy, jak věřím, toho, co tehdy a vlastně odjakživa, od prvopočátku, považoval za středobod své existence.

Matčin hlas se v telefonu chvěl. Na závěr hovoru jsem jí slíbil, že za ní zajedu na sever a pomůžu jí s úředními záležitostmi v nemocnici a s přípravou pohřbu. Zeptala se:

„Kdy myslíš, že bys mohl vyrazit?“

Odpověděl jsem:

„Hned.“

Zopakovala to, jako něco mezi příkazem a snažnou prosbou:

„Ano, hned. Potřebuju, abys tu byl.“

Na telefonu jsem viděl, že vlak odjíždí za hodinu; byl jsem ještě ve spodním prádle, potřeboval jsem se osprchovat a sbalit pár věcí; byt, kde jsem žil, dělilo od nádraží čtyřicet minut, musel jsem si pospíšet, čistil jsem si zuby ve sprše

a říkal si, *Pospěš si*, mydlil jsem se a v duchu si šeptal, *Pospěš si, Pospěš si*.

Běžel jsem ulicí s mokrou hlavou, studený venkovní vzduch mě mrazil v kořínkách vlhkých vlasů a bylo opravdu podivné utíkat kvůli bratrově smrti. Říkal jsem si, jestli lidé na ulici mohou vytušit důvod mého běhu. Napadlo mě, že pokaždé, když jsem někoho viděl běžet po ulici, jsem předpokládal, že ten člověk utíká, aby nezmeškal autobus nebo důležitou pracovní schůzku, každopádně něco nepodstatného, ne smrt sourozence.

Zemřel mi bratr. Obracel jsem tu větu v hlavě. Moje první myšlenky byly prosté: „Už ho nikdy nevidím, nikdy neuslyším.“ Smrt je banální, každý ví, že ho napadnou právě takové věty, a přece se ty věty pokaždé zjeví, jako by byly nové, prožívané poprvé.

Jako by s každou smrtí svět začínal znovu.

„Už nikdy neuslyším zvuk jeho hlasu. Už neexistuje.“

Ty věty mě nebolely, jen mě překvapovaly.

A pak vypluly obrazy:

Jak bratr zapálil tribunu na vesnickém stadionu.

Jak rodičům poprvé uprostřed noci zavolala nějaká žena, aby jim řekla, že ji bratr mlátí.

Všechny ty chvíle, kdy jsem ho sledoval, jak seškrabává stírací losy a doufá, že vyhraje obrovskou částku a začne nový život.

Všechny ty chvíle, kdy mě s sebou tahal po pracovních agenturách a hledal vysilující a špatně placené brigády, protože jen na takové dosáhl.

Všechny ty chvíle, kdy mi říkal, že trpí.

Věděl jsem, že jednou ty vzpomínky budu muset uspořádat, něco s nimi udělat.

Na nádraží jsem dorazil včas a udýchaně nastoupil do vlaku. Vagon byl prázdný; ticho a šepot utlumený okolními sedačkami spolu s šedavými, vybledlými odstíny nebe za okny ve mně vyvolávaly dojem, že se celý svět sladil, aby vytvořil kulisy vhodné k situaci, kterou procházím. Poslal jsem matce zprávu: *Jsem na cestě, za hodinu a něco budu u tebe.*

Zpráva nebyla doručena. Jistě byla v nemocnici, za silnými zdmi, u mrtvoly svého syna.

FAKT ČÍSLO 2

Poznat mého bratra znamenalo naučit se ho nenávidět: jedné noci svedly vnější okolnosti naše těla na stejné místo a tehdy jsem pochopil, kým je, a pocítil jsem k němu nenávist. Bylo to několik let po scéně s papírem z řeznictví, bratr tehdy žil ve městě, kam jsem chodil na gymnázium; nastěhoval se do ubohé garsonky o dvanácti nebo třinácti metrech čtverečních, nalepené k autoservisu, ve skutečnosti to byl nejspíš bývalý sklad nářadí a náhradních dílů předělaný na bydlení, se skvrnami od rzi na zdech a pachem benzínu vznášejícím se ve vzduchu jediné místnosti. Majitel nechával bratra v tomto prostoru bydlet a on mu za to pomáhal s pracemi v bytech, které nakupoval, rekonstruoval a pak znovu prodával.

Už nevím, jestli mě to napadlo samotného, nebo mi to někdo vnukl, ale myslel jsem si, že bych u něj mohl přespávat v průběhu týdne, kdy jsem měl ve škole zkoušky, skládal jsem maturitu. Představoval jsem si, že se vyspím lépe a déle, než kdybych jezdil k rodičům, kteří bydleli čtyřicet kilometrů daleko; zavolaal jsem mu, jestli můžu, a on souhlasil. Řekl mi, že je to dobrý nápad, vyhnu se tak únavě z cestování. Dokonce řekl – od něj to znělo překvapivě –, že můžu ušetřený čas využít k opakování toho, co mám umět, k pročítání učebnic a poznámek.

Sbalil jsem si do batohu pár věcí a dorazil k němu. Vybavuju si, jak jsem už v prvních vteřinách pochopil, že nebudu vědět, jak se chovat: cítil jsem mezi námi vzdálenost, kterou se snažil zakrýt přehnanou gestikulací, předstíráním blízkosti, jaká mezi námi neexistovala.

A přece bylo toho večera v jeho garsonce uprostřed nepořádku a miniaturních vláček tabáku, která trousil všude kolem sebe, něco jinak než obvykle: bratr se snažil být milý, všiml

jsem si toho. Zeptal se mě, co bych si dal k jídlu, zajde prý koupit, co by mi udělalo radost, třeba pizzu:

„Není nad dobrou pizzu, co říkáš?“

Po té otázce vstal a oblékl si bundu; obul se a navrhl mi, abych si pročetl své poznámky z hodin, zatímco bude pryč, což jsem udělal – vzal jsem si s sebou rozbory Laclosova románu *Nebezpečné známosti* a také Pascalových *Myšlenek*, naškrábané na listy tvrdého papíru.

Za dvacet minut byl zpátky; v rukou držel dvě papírové krabice, ale také světle modrou igelitku, kterou zprůhledňovala sražená vlhkost; díky té vlhkosti jsem viděl, že v ní jsou piva. Bratr zachytil můj znepokojený pohled na tašku; pokrčil rameny a zamumlal, že je to jen trocha piva k pizze. Mumlal, jako by to vysvětloval sám sobě. Byla to piva značky 8.6, toho jsem si všiml, nejsilnější z celé nabídky, jeho oblíbená, protože měla dvojnásobný obsah alkoholu oproti ostatním. Otevřel jednu plechovku a za řeči jsme se

dali do jídla; u večeře si otevřel druhou půllitrovou plechovku, pak třetí, oči se mu leskly silněji než na začátku večera, artikuloval a reagoval pomaleji, ale já si nedělal starosti, opakoval jsem si, že má jen tři piva a že tohle už bude poslední, až ho dopije, bude čas jít spát.

Dojedli jsme pizzu, ale – a dnes chápu, že právě s touto větou se večer zvrhl – ve chvíli, kdy jsem sklízel ze stolu, mi bratr oznámil, že si skočí ještě pro jedno. Použil nejjistější a nejpevnější tón, jakého byl schopný, abych nic nenamítal.

Odpověděl jsem, že si musím odpočinout a jít si brzy lehnout kvůli zítřku, bylo to pro mě důležité, ale on mě ujišťoval, že o nic nejde, jen jedno pivo, ještě jedno na hezké zakončení večera.

Snažil se mě dojmout, konečně tu má brášku, kterého vídá tak málo, a ta radost z našeho setkání mu dává chuť slavit, o nic nejde, jen ještě jedno pivko, bude to tečka za skvělým večerem, copak taky nejsem rád, že jsme spolu? Zmlkl jsem. Z odhodlání v jeho pohledu a z rytmu jeho vět jsem poznal, že už je rozhodnutý.

Bratr odešel, dveře se zavřely a já pokračoval ve čtení poznámek na zítřejší zkoušku.

Za necelou půlhodinu se znovu objevil, v ruce další igelitku; když se přiblížil, uviděl jsem, že uvnitř není jedno pivo, ale tři, možná čtyři.

Povzdechl jsem si:

„Zítřka mám zkoušky...“

I bratr si povzdechl, ale nebyl to povzdech zoufalství, spíš to bylo něco unaveného; řekl, ať ho přestanu poučovat. Sedl si ke stolu, otevřel půllitrovou plechovku a velice rychle ji vypil. Pak další. Snažil se udržovat hovor, ale já už mu neodpovídal; nechápal jsem, jak může být tak krutý a sobecký, proč si nemůže jeden jediný večer, ve chvíli pro mě tak důležité, pití odpustit, jak si jen může tak zahrávat s mým životem, tenhle obrat jsem si v duchu opakoval, Zahrává si s mým životem, kvůli pár pivům mi zničí budoucnost a nic si z toho nedělá, pokazím zkoušky a nepůjdu kvůli němu na vysokou a on si z toho nic nedělá.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy **Zhroucení**.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.